

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 979611/12

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד, הרב דוד שני, הרב חיים ו' וידאל

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד משה פטל)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר צבי גלר ועו"ד דין עדני)

הנדון: בעל שחויב בגט וכתובה וחזר בו וביקש שלום בית האם חייב בכתובה

פסק דין

לפנינו תביעת כתובה של האישה.

רקע ועובדות

הצדדים נישאו בשנת תשס"ט. מנישואין אלו נולדה להם ילדה אחת בשנת תש"ע.

ביום 26/1/2014 נפרדו הצדדים לאחר שהורחק האישה מבית הצדדים בגין אלימות נגד האישה.

כחודשיים לאחר מכן פתח האישה תיק גירושין בבית דין תל אביב. האישה פתחה לאחר מכן תיק שלום בית.

ביוני 2015 פסק ביהמ"ש את דינו של האישה בעניין האלימות נגד אשתו, והרשיע אותה לאחר שהודה במעשים המיוחסים לו.

ביום ד' בכסלו תשע"ו (16/11/2015) החליט ביה"ד כי על הצדדים להתגרש, וכי האישה חייבת בכתובת האישה. הנימוקים לכך הם שהאישה תבע גירושין, טען טענות נגד האישה, אך לא הוכיח את טענותיו.

לאחר פס"ד זה סירב האישה לגרש את האישה וביקש שלום בית (הבקשה נסרקה ביום 7/1/2016).

האישה ערער לביה"ד הגדול על חיובו בכתובה, ונדחה ביום ו' בתמוז תשע"ו (12/07/2016). לאחר מכן פתחה האישה תיק גירושין וכתובה. לאחר זמן קצר הסכימו הצדדים להעביר את התיקים לביה"ד ירושלים.

התקיים בפועל דיון אחד ביום 27/5/2018. במהלך הדיון אמר האישה שהוא רוצה שלום בית מלבד טענות נוספות, אך ביה"ד החליט ביום 30/5/2018 לדחות את טענות האישה, לחייב אותה בגירושין, ולחייב אותה בכתובה, וכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

א. לאור הנ"ל פוסק ביה"ד כי הצדדים אינם רוצים זה את זה וחייבים להתגרש לפי מה שפסק רבינו ירוחם ח"ח נתיב כ"ג שאם הצדדים אינם רוצים זה את זה חייבים להתגרש.

ב. ביה"ד אינו רואה שינוי נסיבות לשנות את פסקי הדין שחייבו את האישה לאשה לשלם את כתובתה בסך של 520,000 ₪.

לפיכך ביה"ד מחייב את האישה לשלם את כתובתה בסך של 520,000 ₪ בהתאם לפסקי הדין הנ"ל.

האישה ערערה על פסק זה לביה"ד הגדול. ביה"ד הגדול ביום ב' בניסן תשע"ט (7/4/2019) דחה את ערעור האישה בעניין הגירושין, אך בעניין הכתובה החזיר את התיק לביה"ד האזורי מחמת הנימוקים דלהלן:

א. ביה"ד ת"א פסק לאישה כתובה מפני שהאישה תבע להתגרש ולא הביא ראיות להפסד כתובת האישה. נסיבות אלו השתנו, שכן כעת גם האישה מבקשת להתגרש.

ב. מכיוון שביה"ד פסק שהצדדים מורדים זה על זה אם כן לכאורה אין לאישה כתובה א"כ תוכיח את זכאותה, ועל ביה"ד לקיים דיון בעניין זה.

בעקבות זאת קיים ביה"ד דנין דיון נוסף ביום ל' בסיוון תש"פ (22/6/2020).

בדיון טענה האישה כי האישה נהג נגדה באלימות רבה ב-2014, וזו עילת הגירושין. כראיה לזכותה הציגה את החלטות ביהמ"ש בעניין אותה אלימות, אלימות שהאישה הודה בה בפני ביהמ"ש. באשר למה שפתחה תיק שלום בית, למרות שהאישה פתח תיק גירושין ולמרות האלימות, לא ענתה האישה תשובה ברורה.

מאידך גיסא, האישה טען שצריך לשמוע את כל התיק מהתחלה לאור חילופי הגברי בהרכב, וגם טען שאין להסתמך על החלטות ביהמ"ש בתיק הפלילי אלא על ביה"ד לקבל עדויות בעניין זה ולחקור את הדברים היטב בעצמו.

ביה"ד הבהיר לאיש כבר בדיון וגם בהחלטה שלאחר הדיון שמכיוון שהודה בביהמ"ש אנו מקבלים הודאה זו ולא נקיים משפט חוזר.

לאחר הדיון ביקש ביה"ד מהצדדים לסכם את דבריהם.

בנוסף, האישה התחייבה בפני ביה"ד שבמקרה שתזכה לזכויות מהאישה בהליך הרכוש שמתנהל בביהמ"ש יקוזז מהם סך הכתובה.

האישה הגישה סיכומים. האישה לא הגיש בתחילה סיכומים, למרות חלוף הזמן שהוקצב לו, ואף הגיש בקשה לפסילת ההרכב. ביה"ד דחה את בקשתו, והחליט לתת פס"ד גם בלי סיכומי האישה. תוך כדי כתיבת פסה"ד, לאחר שביה"ד הגדול דחה את בקשתו של האישה לפסילת ההרכב, הוגשו סיכומיו.

בסיכומים האישה פירטה באריכות את האלימות של האישה. היא גם כתבה שתביעת הגירושין שלה הוגשה רק לאחר שראתה שהאישה אינו מכיר בחומרת מעשיו ובאלימותו, וגם אינו מעוניין בשלום בית בשום אופן. היא ציינה שבכל השנים הללו הוא לא ניסה ליזום צעד כלשהו למען שלום בית, וזה מוכיח שאינו רוצה באמת שלום בית אלא להיפטר מהכתובה בסך של 520,000 ₪.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בסיכומי האיש הוא קובל על אי ניהול הליך כפי שרצה, חקירת האישה, ניהול דיון מחדש וכו'. הוא גם מפנה לתסקיר חסוי מ-2017 שלדבריו מוכיח את עמדתו כי טענות האישה נגדו בדבר אלימות הן עורבא פרח, ומדובר בתלונות שווא.

דיון והכרעה

תקנה ע"א של תקנות הדיון

האיש טוען שלפי תקנה ע"א של תקנות הדיון על ביה"ד לדון מחדש בתיק, שהרי ההרכב התחלף. ביה"ד מבחיר שבתקנה הנ"ל מבואר באר היטב שביה"ד ישקול כיצד להמשיך את ההליך לאחר שמיעת עמדות הצדדים.

ביה"ד שמע את עמדת האיש בעניין זה, ולא הסכים לקבל אותה, והחליט שלא להתחיל את ההליך מחדש. לפיכך אין לקבל את טענת האיש לפסול את ניהול ההליך מחמת נימוק זה.

אלימות האיש

כבר כתבנו שאנו מקבלים את הודאת האיש במסגרת ההליך הפלילי. לפיכך אין ספק שהאיש נהג באישה באלימות חמורה עד מאוד, וזו לבד עילת גירושין, וגם אם תתבע האישה גירושין והאיש שלום בית לא תפסיד האישה את כתובתה, שהרי לחיים ניתנה ולא לצער. אומנם האיש טען שמדובר בהודאה במסגרת עסקת טיעון, ואין לקבל אותה כהווייתה, אך יש לנו ביסוסים נוספים מלבד זאת לאלימותו.

בתיק דיווח של שוטר משנת 2011 האיש הודה בפני השוטר שנקט באלימות נגד האישה, והשוטר ראה סימני חבלה באישה:

הגעתי למקום. לא היה קשר עם המודיע. התחלתי לסרוק את הבניינים הסמוכים לבניין [...] שמעתי בכי של אישה [...] נכנסתי לדירה. את הדלת פתחה גברת [...] בוכה ומסרה כי בעלה בחדר הסמוך לקח לה את הילדה והרביץ לה. על הגב' סימני אלימות, סריטות וסימנים אדומים. נגשתי לחדר הסמוך. בחדר ישב גבר עם תינוק על הידיים [...] לציון כשהתקרבותי אליו הרחתי ריח חריף של אלכוהול מפיו. בשאלתי עליו מה התרחש מסר כי שתה בירה בסלון, אשתו לא אהבה את זה, התרגזה עליו ורצה לקחת לו את הבקבוק, אך בתגובה שפך עליה את הבירה. וששאלתי אותו אם הרביץ לאשתו מסר בתגובה כי כן הרביץ לה כי הרגיזה אותו ולא נותנת לו לשתות את הבירה בשקט.

יש גם דיווחים נוספים של רופאים, חקירות במשטרה וכו', ראה בשלל המסמכים שצרפה האישה לסיכומיה. אומנם ברוב המקרים מדובר בדברים שהאישה סיפרה, ואילו הוא הכחיש את האשמה או הקטין אותה מאוד, אך זה חזי לאצטרופי למכלול הדברים ולהודאה שלו שבמסגרת עסקת הטיעון.

ביה"ד גם עיין בתסקיר מ-2017. ביה"ד לא מצא שם הכחשה לטענות האלימות של האיש כלפי אשתו. אכן, נאמר שם שהאב מיטיב עם בתו, ושהתנהלות האם עם בתה מעמידה אותה בסיכון, ולכן עברה בסופו של דבר המשמורת על הילדה מהאם לאב, אך לא נאמר שם דבר ולא חצי דבר שמפריך את טענות האישה בדבר אלימותו של האיש כלפיה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כבר כתבו הפוסקים, ראה רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כד א ושו"ע חו"מ טו ה, שיש לדיין לפסוק לפי מה שהתברר לו והדבר חזק בלבו שהוא כן אע"פ שאין ראיה גמורה כפי דיני הראיות, וז"ל הרמב"ם שם:

יש לדיין לדון בדיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה להן שהן אמת והדבר חזק בלבו שהוא כן אף על פי שאין שם ראיה ברורה ואין צריך לומר אם היה יודע בודאי שהדבר כן הוא שהוא דן כפי מה שידוע.

עיינ סמ"ע טו סקט"ו שהביא בשם המהרי"ק והרשב"א שכתבו שגם האידנא יש לדיין לפסוק לפי אומד הדעת, ומשמע שכן דעתו. גם הש"ך הביא את דברי הסמ"ע הללו, וציין גם לדברי שו"ת מהר"ם אלשיך סימן מ שכתב שבמקרה שיש אומדנות מוכיחות מאוד גם הרמב"ם יודה, ועיין שם שחילק בין חמישה מקרים שונים:

דע"כ ל"ק [=דעך כאן לא קאמר] גאון אלא במאי דלא מתברר לדיינא אלא מפומא דחד דמהימן ליה ואפשר דלא נחית עד סוף דעתא דהוא אי בר סמכא הוא ומהימן טפי אבל היכא דאיכא הוכחות טובא דמוכחי שפיר דזינפא הוא ודאי דאפילו למקרעי אית ליה רשותא.

כלומר, לדעת המהר"ם אלשיך גם הגאון יודה במקרים שבהם יש אומדנא ברורה. עיין שם שהוכיח שכן מוכח מהרא"ש.

נציין גם למאמריהם של הרב צבי יהודה בן יעקב ב'שנה בשנה' תשנ"ח עמ' 411-424, והרב שלמה אישון ב'תחומין' י"ט עמ' 239-254. במאמרים אלו הוכיחו שהגישה המקובלת היא לפסוק על פי אומד דעתו של הדיין.

אלא שבמקרה דנן האישה ביקשה שלום בית לאחר מה שנעשה. יש אפוא לדון האם בקשת האישה לשלום בית לאחר מה שקרה מתפרשת כמחילה?

גם יש לדון האם אדם שעשה מעשים נגד אשתו וגם תבע ממנה גירושין יכול לחזור ולבקש שלום בית בטענה שחזר בו מדרכו הרעה, ואם היא תתבע כעת גירושין תפסיד את כתובתה כדין מורדת.

האם בקשת האישה לשלום בית נחשבת כמחילה

אין ספק שאם אישה מוחלת על מומין או התנהגויות של בעלה שוב אינה יכולה לטעון בעניין זה ולדרוש גירושין או כתובה, כמבואר במשנה כתובות דף עז עמוד א:

ואלו שכופין אותו להוציא: מוכה שחין, ובעל פולפוס, והמקמץ, והמצרף נחושת, והבורסי, בין שהיו עד שלא נישאו ובין משנישאו נולדו; ועל כולן אמר רבי מאיר: אף על פי שהתנה עמה, יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל, ועכשיו איני יכולה לקבל; וחכ"א: מקבלת היא על כרחה, חוץ ממוכה שחין, מפני שממקתו.

כלומר דעת חכמים שכיוון שידעה ומחלה ונישאה על דעת כן אינה יכולה לטעון כעת אינה יכולה לסבול מומין אלו.

אולם המתבונן בחומר שבתיק יראה שהאישה לא באמת מחלה לו, היא הייתה מוכנה לשוב לשלום בית אך יחד עם זאת רצתה שישפר את מעשיו, ויתקן אותם מכאן ולהבא. לפיכך לא הייתה מחילה על המעשים אלא בתנאים מסוימים, תנאים שלא התקיימו עד כה. גם האיש עד היום ממעיט בערך המעשים שעשה למרות הטיפול שעבר מטעם הרווחה (בדיון האחרון אמר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שהמעשה "זניח"), ובמצב כזה בוודאי לא מחלה לו האישה. בנוסף, האישה טענה בדיונים שהוא חי עם רוסייה, ובמצב כזה, כל עוד אינו עוזב אותה, בוודאי שלא מחלה על מה שנעשה.

נביא כמה ראיות לאמור לעיל:

א. בדיון מיום 24/11/2014 אמרה האישה:

האשה – יש תקנה של רבינו גרשום, ויש אלימות פיזית ומילולית, אבל אני מוכנה ללכת על שלום בית והוא ישתף איתי פעולה ולא יעשה דברים אחר הגב שלי.

ב. בדיון מיום 7/6/2015 ניסה ביה"ד להביא את הצדדים להסכמות בעניין שלום הבית. בשלב כלשהו אמר ביה"ד:

ביה"ד לב"כ הצדדים - ביה"ד ניסה לעשות שלום בית וביה"ד רואה שאין כאן גבול וכל אחד עומד על ה"בדיוק" - ובכך אין שלום בית, ובשלב זה היות והולכים לגירושין לא דנים במזונות.

ואז האישה אמרה שהיא מוכנה לשלום בית בלא תנאים. אך האיש לא הסכים לחזור אלא בתנאי שתלך לפולגראף:

האשה - אני מוכנה לחזור ללא תנאי.

הבעל - אם מוכנה שתתחייב על הפולגראף על העתיד.

האישה הסכימה למחול ולחזור לשלום בית בלא תנאים רק על דעת שגם הוא יסכים לחזור, אך זה לא קרה בפועל, ולכן גם הסכמתה לשלום בית וכביכול מחילתה על מעשיו התבטלו.

ג. בתסקיר שנערך ביום 4/8/2015 נאמר בשם האישה ששלום הבית מותנה בשיקום:

לאורך כל הפגישות [...] היא חזרה ואמרה שפניה היו תמיד לשלום ולבניית הזוגיות ולא לגירושין. חזרה על מסר זה לצד תיאורים קשים של אלימות [...] כלפיה ותחושה של חוסר ביטחון. היא חזרה ואמרה שכל הסיבה שבגינה היא הסכימה שמ' ילך לשיקום בעקבות האלימות שלו היא כדי שהם יוכלו לעשות שלום בית ולחזור ולגדל את בתם ביחד כי האי לשם כך הם התחנתו מלכתחילה.

האם אדם שתבע גירושין או עשה מעשה נגד האישה יכול לחזור בו

מצאנו בכמה וכמה פוסקים שאדם שעשה מעשים נגד האישה, מעשים שמחייבים אותו לגרש, יכול לחזור בו ולדרוש שלום בית:

א. הבית יוסף אה"ע קנד ובנימין זאב פח הביאו בשם רבנו שמחה שאם בעל מכה את אשתו יש לרדותו שלא יעשה כן, ורק אם זה לא הועיל יש לכופו לתת גט. מוכח שאם חזר בו מדרכו הרעה לא תוכל האישה לתבוע גט מפני שהכה אותה בעבר. וז"ל:

והכבידו עליו לפי הנראה בעיניכם שיוכל לעמוד שיהיה מותרת ועומד מכאן ולהבא ותטילו שלום ביניהם שלום מסויים ומקויים ותבררו ב' או ג' אנשים שיהיו מוכיחים ביניהם וכל קבלה שתהא להם זה על זה ישפטו ביניהם ואם לא יעמוד בקיום השלום הבעל שיוסיף להכותה ולבזותה אנו מסכימים אחר כך להיותו מנודה בב"ד העליון והתחתון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וייעשוהו על ידי גוים לתת גט לצוותו שיעשה מה שישראל יאמרו לו
כי כן הסכמתי עם כל חברי שיהא גט מעושה בדין.

ב. וכן דייקו בפד"ר ח עמ' 106 (פס"ד של הדיינים הרה"ג אלישיב, זולטי וישראלי זצ"ל):

מבואר דאם ביה"ד הצליח לרסנו שלא יוסיף עוד להכותה ולבזותה,
שוב אין לה עליו שום טענה.

יצוין שדעת המיעוט בפסה"ד הנ"ל, הגר"ש ישראלי זצ"ל, אף הוא סובר שבאופן כללי
מועילה חזרת הבן זוג ממעשיו, אלא שבמקרה דידיה של הוצאת שם רע כתב שלא תועיל
חזרה, היות שהדבר אינו ניתן לתיקון, ולכן אינו חייב למחול לה על הוצאת השם הרע.

אומנם סברתו צ"ע, וכי מה בכך שאינו מוחל לה ועשתה לו נזק, מכל מקום מכאן ואילך
אינה ממשיכה במעשיה, ולמה תחויב בגט, וכי נקמה הוא רוצה?!

מכל מקום כתבו בפד"ר הנ"ל שיייתכן שבמקרה שחוזר בו יכול השני לטעון מאיס עליי
בטענה מבוררת. אך לענ"ד ברור שבמקרה כזה אם האישה טען מאוס עליי לא תקבל
את כתובתה.

ג. וכן מוכח בש"ך יורה דעה סימן רלה ס"ק ג בעניין המדיר את אשתו שדינו להוציאה:

ומשמע דבכל הני לא מיירי אלא כשעומדים בנדרן אבל ודאי יכולים
להתיר ע"י חכם.

ד. כך מוכח לענ"ד מהסוגיה בכתובות סג ע"א:

מתני'. המורדת על בעלה - פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת,
ר' יהודה אומר: שבעה טרפעיקין. עד מתי הוא פוחת? עד כנגד
כתובתה, ר' יוסי אומר: לעולם הוא פוחת והולך, עד שאם תפול לה
ירושה ממקום אחר גובה הימנה. וכן המורד על אשתו - מוסיפין על
כתובתה שלשה דינרין בשבת, ר' יהודה אומר: שלשה טרפעיקין.

גמ'. מורדת ממאי? רב הונא אומר: מתשמיש המטה, ר' יוסי ברבי חנינא
אמר: ממלאכה. תנן: וכן המורד על אשתו; בשלמא למ"ד מתשמיש -
לחיי, אלא למאן דאמר ממלאכה - מי משועבד לה? אין, באומר איני זן
ואיני מפרנס. והאמר רב: האומר איני זן ואיני מפרנס - יוציא ויתן
כתובה! ולא לאמלוכי ביה בעי?

כלומר, אע"פ שהמורד ממלאכה ("איני זן ואיני מפרנס") דינו שיוציא ויתן כתובה, מכל
מקום צריך קודם להימלך בו ולהתרות בו שמא יחזור בו, ולכן עושים לו בתחילה "סדר
מורד" אם האישה מעוניינת בכך, ואם חזר בו - שוב אין דין "יוציא ויתן כתובה"
ומפסיקים לעשות לו את "סדר מורד".

אומנם אפשר לומר שאין חיוב לגרש עדיין כל עוד לא נמלכו בו, אך אם כבר יש חיוב -
אי אפשר לחזור בתשובה.

אך באמת זה אינו נראה, שכן מה השתנה בין לפני ההמלכה ואחריה, ההמלכה נועדה רק
כדי לתת לו פתח לחזרה כדברי רש"י שם "שמא יחזור בו", הא ותו לא. ולכן נראה
שהחיוב לגרש קיים מייד, אלא שמה שהם אותו לזמן מה שמא יחזור בו. מכל מקום רואים
שאפשר לחזור מחיוב גירושין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ה. בשו"ת חכם צבי (סי' קלג) כתב בעניין איש שבגד באשתו ושב כעת בתשובה ומבקש שלא לחייבו לגרש:

ששאלת ראובן שבא על אשת איש וחוזר בתשובה ואשתו תובעת ממנו גט וליתן לה כתובה כדאיתא בשו"ע, ואני אומר נשתקע הדבר ולא נאמר לכוף איש כי ינאף את אשת רעהו להוציא את אשתו בגט ואפילו במומר לכל התורה איכא פלוגתא, וכבר נודע דבמקום פלוגתא לא כייפינן, ואף לדברי האומרים דכופין לגרש במומר לכה"ת, אין זה ענין לנ"ד ודברי חדושי אגודה שהביא הרב רמ"א אינם ענין לכאן דהתם ברועה זונות ומוחזק לכך ועומד במרדו ומטעם שכתב בעל האגודה דרועה זונות יאבד הון וסופו לא יהיה בידו לפרנסה. ואף שאין דעתי נוחה בטעם זה, שיהא נידון על שם סופו כבן סורר ומורה דחידוש הוא ולא גמרינן מיניה, מ"מ אפילו לדברי האגודה אין הדברים אמורין אלא במוחזק לכך, ולענ"ד הוא צריך ג"כ התראה אפילו לדעת בעל האגודה, לא מיבעיא לענין הכתובה דצריך התראה דלא יהא זה חמור מעוברת על דת להפסידה כתובתה בעיא התראה כדמסקינן בפרק ארוסה, והדברים ק"ו ומה התם דלהחזיק ממון ומקולי כתובה שנינו בכל מקום אעפ"כ צריכה התראה, הכא דלהוציא כתובה מיד הבעל עאכ"ו דצריך התראה, ולא עוד אלא דאף אם רצונה לצאת בלא כתובה אין כופין אותו כלל לגרש אלא אחר התראה דלא יהא איסורא קל מממונא, וזה ברור בעיני אף לפי דברי בעל האגודה, ואיך שיהיה אין נידון דנן דומה לדברי בעל האגודה, דהתם מיירי במוחזק ורגיל בכך, ועוד דלא היתה התראה, ועוד שהרי כתב בתשובה ורוצה לקבל עליו דברי חברות ואפילו אם היה מומר גמור אם לא כפוהו עד ששב לדת ישראל ודאי שאף האומרים לכוף למשומד יודו כיון שלא כפוהו בעודו בהמרתו כיון שחזר בו שוב אין לכופו ומכ"ש ברועה זונות שבא לשוב בתשובה שאף בעל האגודה מודה שאין כופין אם לא בשעבר על קבלתו פעם ושתיים ודבר פשוט הוא שאין לך דבר העומד בפני תשובה וגם חוזר לכשרותו לכל דבר תכף כשיקבל עליו דברי חכמים לשוב בתשובה שלמה.

כלומר, החכם צבי פוסק בסכינא חריפא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה!

מאידך גיסא, ראה פס"ד של ביה"ד אשקלון בתיק 59647/9 מיום ט"ו בסיון תשע"ד (13/06/2014) שחולק על האמור לעיל:

שם כתב דיין ג', ושאר הדיינים בהרכב לא חלקו עליו בזה, שלאחר שהתחייב האיש לגרש מחמת שהדיר את אשתו או שעשה מעשה נגדה וכיו"ב שוב אינו יכול לחזור ולומר שהוא שב בתשובה ומבקש שלום בית, והביא כמה ראיות לדבריו:

ראייה אחת כתבו:

וראיה לזה מדברי השו"ע שם באשה שהדירה שמחויב לגרשה ופטור מפדיונה ועי' בב"ש שם שדווקא לאחר שבוע או חודש (תלוי בסוג הנדר) אבל בתוך השבוע או החודש מכיוון שיכול להתיר הנדר לא נתחייב בגיטה וכתובתה ומחויב בפדיונה. וצ"ב מאי שנא לאחר שבוע או חודש הרי כמו כן יכול להתיר את הנדר אח"כ, וע"כ שמכיוון שעבר שבוע נתחייב לגרשה אף שיכול להתיר הנדר מכיוון שלא תועיל עוד התרת הנדר שכבר נתחייב לגרשה, ודווקא בתוך שבוע אומרים שעדיין אין כאן סיבה מספקת לגירושין אבל לאחר שבוע שהדירה שבזה סגי לחייבו בגירושין שוב לא יועיל כלל מה שמתיר הנדר ומחויב לגרשה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לענ"ד יש לדון בראיה זו. השולחן ערוך אבן העזר סימן עח סעיף ה כותב:

המדיר את אשתו נדר שהוא חייב בגללו לגרשה וליתן כתובתה, ונשבת אחר שהדירה, אינו חייב לפדותה, שמשעה שהדירה נתחייב לגרשה וליתן לה כתובתה.

הבית שמואל שם בסק"ו כותב:

שהוא חייב בגללו לגרשה. יש לדייק מלשון הרמב"ם דוקא אם קודם שנשבת היה חייב לגרשה אבל אם יש לו זמן להתיר חייב לפדותה.

לענ"ד נראה הסבר אחר פשוט יותר בביאור דברי הבית שמואל. בוודאי שלא חוששין להתרת הנדר כמו שכתבו התוספות בגיטין לג ע"א, שמעמידים על חזקתו, ולכן נזיר לוקה למרות שיכול להישאל על נזירותו. ולכן הטענה שגם כעבור שבוע יכול להתיר את נדרו אינה טענה, שכל עוד לא התיר מבחינתו הנדר אינו עומד להתרה. אלא שלעניין חיוב הפדיון אזלינן בחר שעת השביה, ואם אז עדיין לא התחייב לגרשה חייב לפדותה.

עוד כתבו ראייה שנייה:

ועוד ראייה הביא הגאון הרב בארי שליט"א מדברי הגמרא (כתובות עא:): שמי שמדיר את אשתו שלא תקשט יוציא ויתן כתובה, והגמרא מעמידה שמדובר שהאשה נדרה את הנדר אלא שבעלה שתק לה ולא הפר "סברה מדאשתיק מיסנא הוא דסני לה" שמכיוון שבעלה שותק סימן שהוא שונא אותה. חזינן שאע"פ שאין הבעל עושה עוד שום פעולה יזומה של שנאה ואינו פועל בצורה של שנאה לאשתו בכ"ז מחויב לגרשה מכח השנאה שהסתרה בשתיקתו על הנדר שנדרה וה"ה בכל מקום שראינו שהבעל פעל שלא כשורה מעתה מחויב לגרשה. והגע עצמך, אדם שהטיל מום באשתו ולאחר מכן ביקש את סליחתה ורוצה להמשיך לחיות איתה ושוב לא יעשה כן, הלוא ודאי שאין האשה מחויבת להתרצות לו וזכותה לומר שאינה רוצה עוד לגור עמו, ולכן גם מי שזנח את אשתו במשך שנים וגר עם אשה אחרת, אף אם מתחרט עתה ורוצה לשוב לאשתו זכותה לומר שאינה רוצה בו עוד ועליו לגרשה ולתת לה כתובתה ותוספת כתובתה.

לענ"ד גם בראיה זו יש הרבה מה לדון.

בגמ' מבואר שמכיוון שחושבת ששונא אותה במעשה זה שקיים לה את הנדר לפיכך אינה צריכה להמתין, אלא יוציא לאלתר. אך היכן רואים בגמ' זו שאינו יכול לחזור בו? אולי אם יוכיח שאוהב אותה, יבקש מחילה, יקנה לה פרחים וכו' שוב לא נחייב אותו לגרש? ואם תאמר שאם יכול לחזור בו למה נפרק כבר עכשיו את החבילה, נמתין שמא יחזור בו – אין הדבר כן, שכתבו המפרשים שמכיוון שקשה לה, שחושבת שבעלה שונא אותה ולא יחזור בו, לא חייבו אותה חכמים להמתין אפילו רגע אחד. והרי גם כשאינה חושבת ששונא אותה, אלא הדירה מתשמיש המיטה, אינה מחויבת להמתין יותר משבוע אחד. יצוין שבמציאות בבתי הדין איננו מבינים מושגים אלו, שהרי כשצד אחד תובע גירושין הוא נאלץ להמתין חודשים עד הדיון הראשון, וגם אז לא ממהרים לגרש אותם, מפנים אותם לייעוץ וכו'. והנה רואים שחז"ל אמרו שאין לה להמתין יותר משבוע, ולפעמים יש לגרשם לאלתר. אך זהו כורח המציאות, וקשה לנו להעמיד את הדת על תילה. מכל מקום, ברור לענ"ד שאין כל ראייה מהגמ' הנ"ל שאינו יכול לחזור בו.

גם יש להעיר על דבריו שמהם עולה שאם הכה את האישה וחזור בו אינו יכול, והרי ברמ"א אה"ע קנד ג כתב לא כך, שכתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חבירו. ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד, ואם אינו ציית לדברי הב"ד י"א שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא.

כלומר אין כופין לגרש אלא לאחר שהתרו בו. גם יש לדקדק, למה כתב להתרות בו פעם אחת או שתיים, אם די בהתראה פעם אחת שיכפו לגרשו, ולמה צריך להמתין להתראה השנייה? נראה בבירור שהחיוב לגרש הוא אף בלא התראה, אלא ההתראה נועדה כדי להימנע מגירושין אם הדבר אפשרי, שהרי גדול השלום, ולכן מתרים בו וממתנים פעם או פעמיים כדי לאפשר חזרה של האיש בתשובה, וכמו שכתבה הגמ' בכתובות סג ע"א בעניין דומה שיש להימלך בו תחילה. רואים אפוא שגם לאחר שכבר יש חיוב גט מכל מקום מחזירים אחר השלום, ואם חזר בו – מוטב.

עוד כתבו ראייה שלישית:

וכן מבואר בדברי מהר"ח או"ז תשובה קכו:

"ונראה דמי שהלך מאשתו בלא רשות ומרחיק שלא יוכל לבוא בתוך שבת אחת שכופין אותו להוציא אם היא תובעת עונתה דמה לי אם הדירה מתשמיש שבת אחת מה לי אם הרחיק שאינו יכול לבוא לביתו תוך שבת אחת כיוון שאין לה פת בסלה [...] ומתוך כך היה נראה שכיוון שהדירה פעם אחת וכלו ימי נדרו כיוון שכבר הדירה פעם אחת היא צריכה להיות כפופה לו ביותר לפי שיראים שיחזור וידירנה ואין דר עם נחש בכפייה אחת ולכך כופין אותו להוציא ודמי לאיני זן ואיני מפרנס דאמר רב (כתובות עז). יוציא ויתן כתובה ואפילו שמואל מודה כגון זה לפי שהיא בושה כל פעם לבוא לבית דין לתבוע עונתה מה שאין כן במזונות ואם הוא כן זה שברח ממנה ועיגנה כמו שפיר' מדינא כופין אותו להוציא, וסבורני דגם באיני זן ואיני מפרנס אפילו אמר כבר אני רוצה לזון ולפרנס יוציא ויתן כתובה לרב מטעם שכתבתי."

אומנם על תחילת דברי המהר"ח או"ז יש להשיב ששם במי שעזב את אשתו למשך שבת אחת בלי רשות מדובר כשאינו מתחרט על מעשיו, ולא ביקש מחילה, ולכן הוא מועד לשוב על מעשה זה. אך מסוף דבריו לכאורה יש ראייה, שלמרות שחזר בו ואמר שרוצה לזון ולפרנס בכל זאת כופין אותו. אך אפשר שגם שם לא מדובר בחזרה בתשובה, אלא שאומר שכעת יזון ויפרנס, ולא הביע חרטה כלשהי על מעשיו, ואם כן הוא מועד לשוב ולעשות כמעשיו הראשונים. ובאמת נראה שמוכרחים לומר כן, שהרי הגמ' בכתובות סג ע"א אומרת שאם מורד ממזונות, דהיינו שאומר איני זן ואיני מפרנס, למרות שלפי רב יוציא ויתן כתובה מכל מקום נמלכין בו תחילה, ורש"י מפרש שמא יחזור בו, ומוכח אפוא שאע"פ שחייב לגרש מכל מקום אם יחזור בו ישתנה הדין. אם כן יש פה סתירה גמורה לדברי המהר"ח או"ז? אלא צריך לומר כדברינו, שיש חילוק בין היכא שחזר בו ומתחרט על מעשיו ומבטיח שלא ישוב לכסלו ובין היכא שאינו מביע חרטה, אלא פשוט זן אותה מכאן ואילך, שאז מכיוון שאינו מתחרט חוששת האישה תמיד שמא שוב יחזור לכסלו ויפקיר אותה לרעב ולעוני.

עוד כתבו ראייה רביעית:

וכן נמצא בשו"ת נוב"י [תניינא אה"ע צ] (הובא בפת"ש סימן קנד סק"ג צ"ל סק"ה) שמי שהלך מאשתו וחזר אחר כמה שנים ואינה רוצה לחיות עמו אינה נחשבת מורדת וזכותה לקבל גט וכתובה עיי"ש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לענ"ד מדברי הנודע ביהודה הללו אין ראיה כלל, ואדרבה, הנוב"י מסיק שאין לכופו כלל וכלל, ואפילו לקרותו עבריין אסור, שהרי צריך התראה וכו', וז"ל:

והנה אני תמה ובאומר איני זן ואיני מפרנס אפי' לרב דכופין מ"מ מי לא בעי התראה וכי עדיף כח האשה מכח האיש ובכלל הני שהאשה יוצאה בלי כתובה בעי התראה ודברי רב מוכיחים כן דרב אמר האומר איני זן וכו' ולמה לא אמר מי שאינו זן ואינו מפרנס יוציא וכו' ולמה תלה הדבר באמירתו א"ו דדוקא כשהתרו בו הב"ד והוא עומד במרדו ואומר איני זן וכו'. ושוב הראני בני הרב מוה' שמואל שכך מפורש בגמ' בכתובות ס"ג ע"א ולא לאימלוכי ביה בעי.

יצוין שמטרת ההתראה פה אינה כמטרת ההתראה בחייבי לאווין, ששם היא נועדה כדי להבחין בין שוגג למזיד, אלא מטרתה פה היא שמא יחזור בו, ולכן נקטה הגמ' לשון המלכה ולא לשון התראה, וכן מבואר ברש"י שם בפירוש, שכתב "ולאו לאמלוכי ביה בעי – שמא יחזור בו".

לפי זה אדרבה, יש מדברי הנודע ביהודה ראיה נגדית, שיכול לשוב בתשובה.

אך אפשר לדחות זאת, ששם כל עוד לא נמלכו בו לא חל עדיין חיוב גט, ואין עדיין דין של יוציא וייתן כתובה, אך במקרה שכבר חל חיוב יש לומר שאינו יכול לחזור בו.

אלא שקשה לענ"ד לומר כן שחיוב הגירושין חל רק לאחר שהתרו בו, שהרי לא אי החזרה מחייבת אותו לגרש אלא המעשה שעשה, והרי ברור לנו שעשאו במזיד, ואם כן מה השתנה מבחינת חיובו לגרש בין קודם ההתראה לאחריה. נראה אפוא שבכל מקרה חל חיוב לגרש, אלא שלמרות זאת חז"ל ראו את הגירושין כדבר שלילי, ואם אפשר למנוע אותו מה טוב, ולכן הורו להימלך בו ולהתרות בו קודם לכן שמא יחזור בו, ולהשהות את חיוב הגט. רואים אפוא שחזרה מועילה.

מכל מקום הנוב"י מסיק שמכל מקום האישה יכולה לטעון שהוא מאוס עליה, ואז אינה מחויבת לגור עימו, הא ותו לא:

ואמנם הא ודאי שהאשה יכולה לטעון מאיס עלי מחמת בגידתו הזמן הארוך הזה ואף שלא התרו בו ולכן אין כופין אותו לגרש מ"מ היא ג"כ אינה מחויבת לדור עמו.

אך ודאי שיש בזה נפקא מינה גדולה, שבאופן זה לא תהיה זכאית לכתובה כדין מורדת.

כלומר, דעת הסוברים שהבעל לא יוכל לחזור בו ולדרוש שלום בית היא שיש חשש שישוב לעשות מעשים כאלו, ולכן האישה יכולה לדרוש לחייבו בגט כפי שחויב מעיקרא. אומנם את ראיותיהם יש לדחות, וגם סברתם קשה, איך ייתכן שבגלל מעשה שעשה לא יוכל יותר לשוב בתשובה ולתקן את מעשיו מכאן בשום פנים ואופן. וכי מכאן ואילך הוא יהפוך לפסול חיתון?!

מאידך גיסא הבאנו מקורות ברורים שלפיהם אין דבר העומד בפני התשובה, ואם הבעל חוזר באמת ובתמים מדרכו אין לחייבו לגרש. בפרט שמדובר בגדולי הדיינים, הגרי"ש אלישיב, הגר"ב זולטי והגר"ש ישראל, ובפסה"ד של אשקלון הנ"ל לא זכרו מדבריהם, ובכהאי גוונא כבר כתב הרמ"א בחו"מ כה"ס"ב שיש לנו להניח שאם היו רואים את דבריהם היו חוזרים בהם:

אם נמצא לפעמים תשובת גאון ולא עלה זכרונו על ספר, ונמצאו אחרים חולקים עליו, אין צריכים לפסוק כדברי האחרונים, שאפשר שלא ידעו דברי הגאון, ואי הוי שמיע להו הוי הדרי בהו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האם בקשתו של האיש לשלום בית אמיתית

אלא שבמקרה דנן כבר הכריע הרכב קמא שבקשתו של האיש לשוב לשלום בית היא מן השפה ולחוץ, וכל מגמתו לא הייתה האישה אלא הכתובה, וז"ל החלטת ביה"ד מיום ט"ז בסיון תשע"ח (30/05/2018):

ביה"ד התרשם כי הבעל אינו כנה בטענתו שרוצה שלום בית, הן בשל הסתירות בעמדתו, הן בשל טענותיו כי השלום בית יהיה כפוף לשיפור במצב הנפשי של האשה, כאשר מצבה הנפשי רק התדרדר מאז מתן פסק הדין הקודם, והן בשל כך שלא הגיש תביעה לשלום בית עם האשה. בנוסף, אין להתעלם מכך שהנתק הממושך שבין בני הזוג למעלה מארבע שנים, מוכיח שאין כנות בטענת הבעל שהוא רוצה בשלום בית.

לפיכך הבעל לא שב בו ממעשיו, ולכן ברור שחיוב הגט במקומו עומד.

אישה שבעלה רוצה לגרשה אך גם היא רוצה להתגרש

בנדון דנן גם האישה רוצה להתגרש, וכאמור לעיל גם האיש מעוניין בכך. האם רצונה להתגרש גורם לה להפסד התוספת כדברי רבנו ירוחם דאדעתא למשקל ומיפק לא יהיב לה או שמכיוון שהוא הגורם, הוא התחיל ורק בעקבות מעשיו ביקשה אף היא להתגרש, לפיכך לא תפסיד את התוספת.

אומנם ידועים דברי הבית שמואל באה"ע סימן קנד סק"א שבכל מקום שהיא תובעת להתגרש, אף מסיבה מוצדקת, אין לה תוספת, מכל מקום לא נהגו בבתי הדין כמותו אלא כדעת החזון איש אה"ע סט כב, שאם הוא פושע בה הריהי זכאית למלוא הכתובה אע"פ שהיא תובעת כעת להתגרש, וז"ל:

ויש מקום לומר דאלו שכופין אותו להוציא מודה ר"ח דיש להן דכיון דאנוסה היא חשיב כמוציאה הוא וכש"כ בנעשה מקמץ שלא לדעתה, ויש סמך לזה בגמ' דפריך דליתני שהה י' שנים ולא משני דלא קתני אלא אלו שאין להן תוס' דהוי רבותא דאע"ג דחשבינן לה כמוציאה עצמה ומפסידה תוס' מ"מ כפינן ליה [וכה"ג דקדקו תוס' יבמות ס"ד א' ד"ה יוציא] אלא ודאי כל אלו יש להן תוס', ולא הוזכר בפוסקים בהדיא דאין לה תוס' אלא בבאה מחמת טענה, וזה דלא כב"ש סי' קנ"ד סק"א.

אומנם החזון איש כתב כן רק היכא שכופין אותו לגרש, אבל במקום שהדין הוא רק שיוציא וייתן כתובה לא שמענו, מכל מקום מנהג בתי הדין שגם בזה לא הפסידה, כגון ברועה זונות וכיו"ב, ראה:

א. בפס"ד של ביה"ד בנתניה (הדיינים זמיר, שינדלר וכן מנחם) בתיק 862728/1 מיום ח' בשבט תשע"ה (28/01/2015).

ב. בפס"ד של ביה"ד הנ"ל באותו הרכב בתיק 1021593/1 מיום י"ז באדר ב תשע"ו (27/03/2016).

ג. בפס"ד של ביה"ד בירושלים (הדיינים אליעזרוב, ברדוגו ורלב"ג) בתיק 822637/7 מיום ט"ו באלול תשע"ה (30/08/2015).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. בפס"ד של ביה"ד בבאר שבע (הדיינים דרשביץ, חפץ וגאופטמן) בתיק 966153/3 מיום ה' בניסן תשע"ו (13/04/2016) נקטו בפשיטות שברועה זונות האישה זכאית למלוא כתובתה.

ה. בפס"ד של ביה"ד באשדוד (הדיינים כהן, צדוק ורלב"ג) בתיק 10836/6 מיום ל' באדר א תשע"א (06/03/2011): כנ"ל.

ו. פד"ר א עמ' 221 (פס"ד של הדיינים גולדמייט, קרליץ ובבליקין): בעניין איש שרוצה שידורו אצל הוריו והאישה אינה רוצה בטענה שחמותה מציקה לה, ותובעת גירושין, פסקו שכיוון שהדבר תלוי באיש והוא אשם בדבר – יש לה תוספת כתובה.

ז. פד"ר ח עמ' 324 (פס"ד של הדיינים אלישיב, ז'ולטי ואליהו): כנ"ל.

ח. פד"ר י"ד בפס"ד שבעמ' 183 (הדיינים שאר ישוב כהן, אוריה ושאנן) נקטו פה אחד שיש לאישה תוספת כתובה במקרה שהבעל רועה זונות.

ט. בפס"ד קג בפד"ר מאגר מקוון בפס"ד של הדיינים שרים, כלאב ויפרח נפסק בדעת הרוב שיש תוספת כתובה במקרה שהבעל רועה זונות.

במקרה דנן האיש נהג באישה באלימות כפי שהודה בחקירה המשטרתית ובבית המשפט וכפי שהתברר לנו משלל המסמכים ובדיונים כאמור לעיל. האיש לא חזר בו ממעשיו, לא הביע חרטה על כך, אלא רק מכחיש בפנינו שוב ושוב את מעשיו, ואף טוען שמדובר במעשה זניח. גם ביררנו לעיל שהאישה לא ראתה מעשה זה כדבר זניח ולא מחלה על כך, אלא ציפתה שהאיש ישפר את מעשיו, אך הוא לא עשה כן. במקרה כזה אין ספק שיש לאישה עילת גירושין וכתובה, ולכן אינה אמורה להפסיד בתביעתה את הכתובה, לא עיקר ולא תוספת.

מלבד כל זאת, יש לומר שבמקרה דנן האישה עמדה על רצונה להתגרש מפני שהאיש לא ביקש באמת ובתמים שלום בית, אך אם היה רוצה בכך באמת – נראה מתוך החומר שבתיק שהאישה הייתה מסכימה לשלו"ב, ראה פרוטוקול הדיון מיום י"ג בסיון תשע"ח (27/05/2018). נמצא שהגירושין הללו יוצאים מהאיש ולא מהאישה כלל וכלל, ואם כן לכו"ע, גם לדעת הבית שמואל, האישה זכאית למלוא הכתובה.

זאת ועוד, בנידון דידן שהיה בידי הבעל לשפר את מעשיו ולהסיר את העילה לגירושין והבעל לא עשה כן, יודה הב"ש שחייב הבעל לשלם לאשה את כתובתה ותוספת כתובתה, וכפי שכתב הגר"ש אלישיב זצ"ל בפד"ר ח"ח עמוד 324, וז"ל:

זאת ועוד, נראה שיש מקום לדון דאף כשהבעל הוא מאלה שכופין אותו להוציא פטור מלשלם לה תוספת כתובה, זה דוקא כשחלה הבעל ונעשה מוכ"ש [=מוכה שחין] או כשאינו מסוגל להוליד והאשה באה מחמת טענה וכל כיוצ"ב שאין בידי הבעל להפטר מהגורם המביא לידי גירושין, בזה יכול לומר אדעתא למיפק לא יהיבנא לך. משא"כ בגורם כזה שבידי הבעל להסירו כגון שהבעל רועה זונות שבידו לעזוב דרכו ולהתייצב על דרך טובה, וה"ה כשהבעל מורד באשתו כבנ"ד בכה"ג י"ל דדינו כמגרש מרצונו וחייב בתוספת כתובה (וכבר כתבנו מזה בפס"ד ערעור תש"ל /קע"ב/).

לסיום, נביא נדון דומה שמובא בספר מטה יוסף (להג"ר יוסף בן חיים משה הלוי נזיר, שהיה אב"ד במצרים ואגפיה, והיה חברו של בעל הפרי חדש) ח"ב חלק אה"ע סי' ה', וז"ל שם:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על ענין המריבה שנפלה בין איש לאשתו, וכשבא לגרשה דיבר האדון עמו דברי פיוסין והפציר בו בדברים טובים לשים שלום ביניהם, והוא נתן כתף סוררת ולא אבה להתפייס בשום אופן, וגמר בדעתו לגרשה. ואחר כך ברוב הימים חזר בו ובא לפני פלוני ואמר לו שתלך האישה לביתה, ואמרה היא אין כוונתו אלא להרע לי ולהצר לי ולענות אותי, מאחר שכן טוב לי שאתגרש, והוא סירב לגרש אלא רוצה שתחזור לביתו. א"ל אם דעתו רצויה עמה יפייסה בדבר מה, אמר הוא ח"ו לא אפייסה אלא תבוא לביתה ככלכתא. אז אמר האדון אם כוונתך לעשות שלום פייס אותה, ואם אין אתה רוצה בה גרש אותה [...] אמר ח"ו אני איני רוצה אותה כי כבר שנאתיה ואיני רוצה להחזירה אלא כדי להתנקם ממנה, והלכו להם [...]

לענ"ד פשוט דבחר מעיקרא אזלינן שהוא רוצה לגרש, דהא איכא ידיים מוכיחות כי עדיין מחזיק ברשעתו שהרי גילה דעתו לומר כי לבו בל עמה ואינו רוצה להחזירה אלא להנקם ממנה. א"כ אומדנא דמוכחא שכל מה שאומר עתה שאינו רוצה לגרש הוא ברשע כדי להפסידה התוספת... ואף דהאידינא לא בקיאינן בשיעור האומדנא, מ"מ באומדנא דמוכחא טובא שאין בה לנטות ימין ושמאל עבדינן עובדא וכמ"ש הרא"ם בתשובה ח"א סי' ט"ז [...] כיון שמגרש מרצונו, אף שהוא על ידי טענתה שטוענת עליו שאינו יורה כחץ ורוצה להתגרש ממנו, כיון שהוא נדרש לשאלתה ומתרצה לגרשה, חייב ליתן לה התוספת, דהא לא שייך למימר דאדעתא למשקל ולמיפק לא אוסיף לה, שהרי היא אינה יוצאה שהרי לא עשתה לו שום כפיה אלא הוא רוצה לגרש, לכן יתן לה גם התוספת. וכן משמע ממה שכתב הרא"ם בתשובה כלל מ"ג סי' י"ב [...] אם בלא כפיה נאות לגרשה יתן כתובה כיון דמדעתו מגרשה... וכן כתב הרב בית שמואל סי' קנ"ד [...] מדברי הרא"ם משמע דכל שרוצה לגרש אף שהיא ג"כ רוצה להתגרש יש לה תוספת [...] שהרי הוא הגורם בגירושין, והוא נתן אצבע בין שיניו מחמת הקטטה ומריבה עד שהוכרחה לבוא עליו בטענה זו לפני בי"ד שיכפוהו לגרש כדי להינצל ממנו, כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת, אינו מן הראוי שיהא חוטא נשכר, ויאכל הלה וחדרי, ובודאי שחייב ליתן לה תוספת. ובפרט בנידון כזה כי הגדיל לעשות, ובא לפני בית דינו הצדק לגרשה על לא חמס בפיה, והוסיף על חטאתו פשע [...] דבר על לבו דברי פיוסין שישוב מדרכו הרעה ויעשה שלום עמה, והוא נתן כתף סוררת ולא אבה שמוע לדבריו הנחמדים, וכסיל שנה באיולתו וגמר בדעתו לגרשה. וכראות כי לא יצא מחשבתו לפועל, העלה טינא וחשב מחשבות לשים דמי מלחמה בשלום קטיעא ובפיו מלא לאמר שאינו רוצה לגרשה אלא לענותה תחת ידו ולעשות בה נקמה על לא דבר רע. וכראות האישה עניה סוערה את רוע לבבו הוכרחה לגלות מסתורין שבלבכה להודיע את צערה [...] ואם בעלה היה מפייסה ומדבר על לבה דברי שלום ואמת כדת מה לעשות עם אשת בריתו, אנן סהדי שהיא לא הייתה תובעת להתגרש, והייתה מתרצה לעמוד תחתיו כהלכת גוברין יהודאין. וכיון שכן פשיטא ודאי דאישה זו אין לה דין באה מחמת טענה, שהרי היא אינה רוצה להתגרש אלא הוא המגרש. וא"כ אף את"ל שבאמת חזר בו ואינו רוצה לגרש אלא לשבת עם אשתו בשלום יחדיו בהשקט ובבטחה, אפ"ה כיון שהיא לא תבעה להתגרש אלא מחמת רוע לבבו עמה והיא רואה כי עדיין הוא מחזיק בטומאתו וברשעתו שאינו רוצה להכניע את לבבו ולפייסה ובדבר טוב ישמחנה, ודאי כי הוא נקרא המגרש, שהוא רוצה לגרש ולא היא, ולכן אין להפסידה התוספת. כ"ש שכבר כתבנו דלענ"ד ברור ופשוט שלא חזר בו וככחו אז כחו עתה ועדין הוא רוצה לגרש, אלא בראותו כי היא באה בטענה נתחכם לומר שאינו רוצה לגרש כדי להפסידה התוספת, וא"כ לאו כל כמיניה להפסידה [...] ועל כיוצא בדברים אלו הולכים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדיינים אחר אומד הדעת כפי אשר יראו כוונת בעל הדין אם לעקל עקלקלות [...] דכיון שמעשיו מוכיחים כן, ודאי שנדון אותו כדין נותן עיניו לגרשה, ואין להסתפק שמא חזר בו שהרי ניכר מחשבתו מתוך מעשיו הרעים, וא"כ פשיטא לן כביעתא בכוחתא שחייב ליתן לה הכתובה כולה עיקר ותוספת בלי מגרעת שום דבר.

העולה מתשובה זו, שאם תוך כדי סכסוך בין הבעל לאישה ובמהלך מריבה ביקש הבעל מאשתו לצאת מהבית, אם לאחר שהאישה נאלצה לצאת מהבית ותובעת גירושין וכתובה הבעל מודיע בבית הדין על רצונו שהאישה תחזור לשלום בית, הואיל ובית הדין נוכח שליכו אינו עמו, ובקשתו אינה משקפת באופן אמיתי את רצונו, שהרי לא ראה לנכון לפייסה, "ואם בעלה היה מפייסה ומדבר על לבה דברי שלום ואמת כדת מה לעשות עם אשת בריתו, אנן סהדי שהיא לא הייתה תובעת להתגרש, והייתה מתרצה לעמוד תחתיו כהלכת גוברין יהודאין", אין לדון שהגירושין יצאו ממנה, ואינה מפסידה את הכתובה במלואה.

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד

יש להבהיר כי מה שנכתב בפסק הדין שביה"ד מחייב בגירושין מחמת שהצדדים מורדים זע"ז כדברי רבינו ירוחם, וכלפי זה נטען (וכן נדרשה הבהרה מאת כב' ביה"ד הגדול) כי הרי לפי רבינו ירוחם במקרה זה אין לאשה כתובה, כמה תשובות בדבר:

ראשית בני"ד הרי כבר בתחילת ההליכים נתברר כי האיש נהג באלימות כלפי האשה. הגם כי האיש חזר בו מתביעת הגירושין ומה עוד שהאשה הסכימה לשלו"ב. אבל כפי שנתבאר אלימותו של האיש לא פסקה, ופשוט שאין בהסכמת האשה ללכת לשלו"ב מחילה על מעשי האלימות של האיש. נכון שכיום גם האשה רוצה להתגרש, ואז המקרה בנדון דידן דומה לכאורה לרבינו ירוחם כאשר שני הצדדים מורדים זע"ז מחייבים בגט, אבל בוודאי שאין להתעלם מהעובדה שאלימותו של האיש היא הגורם המרכזי והמהותי בפירוק התא המשפחתי, וכל מה שלדעת רבינו ירוחם אין לחייב בכתובה בכה"ג זהו משום שבמקרה שם האשה התחילה בתביעת הגירושין, והגם שלבסוף האיש מאס בה וגם הוא לא רוצה אותה (אפילו אם כעת היא תסכים לשלו"ב), אך כיון שתחילת ההליך לפירוק התא המשפחתי החל ביוזמת האשה, כלפי זה פסק רבינו ירוחם שאין לה כתובה כיון ש"אדעתא למיפק לא יהיב לה". אבל במקום כבני"ד שסיבת הפירוק החלה בעטיו של האיש (שסיבה זו לא פסקה וכנ"ל), במקרה כזה מודה רבינו ירוחם שעל הבעל לשלם כתובה.

כך ביאר הגר"נ פרובר שליט"א את שיטת רבינו ירוחם כמובא בקובץ כנס דיינים תשס"ח, וז"ל:

"ואולם זה הכל לענין חיוב גט הנובע מהזכות לא להיות מעוגן, משא"כ להיפטר מחיוב תוספת כתובה שזה נובע מהטעם "דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה", נראה בברור שזה נאמר דוקא במקום שלא הבעל גרם למצב שהאשה לא מעוניינת בו ולכן יכול לטעון "דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה", ופטור מתוספת כתובה (וחוזרים המתנות), אבל במקרה שהבעל הוא זה שעזב את הבית והוא זה שהרחיק את האשה ולא רצה בה, והאשה רצתה את בעלה אלא מתוך הזמן הממושך שהבעל עזב את הבית ומרד בה ולא היה חפץ בה, הביא הוא את המצב שכיום גם האשה לא חפצה בו, והוא זה שגרם שכיום האשה לא מעוניינת בו, בוודאי שלא יכול לבוא ולטעון "אדעתא למישקל ומיפק לא יהיב לה", שהרי הוא זה שהביא את האשה לכך, וא"כ אדרבא אדעתא דהכי כתב לה תוספת כתובה, שהרי אם הוא זה שגרם לנתק ולגירושין בוודאי על דעת כן כתב לה כתובה ותוספת כתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולפי"ז מדויק היטב לשון רבנו ירוחם שמובא בלשונו "שאשה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה, והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט" שע"פ דיוק הלשון משמע שהאשה היתה הראשונה שטענה שאינה חפצה בבעלה, ובמקרה שכזה כתב שכופין את הבעל בגט היות ויש פה עיגון לאשה, אבל הבעל פטור מתוספת כתובה היות ולא הוא זה שגרם לנתק ולעגון ולכן יש לקבל את טענתו "דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה", משא"כ במקרה הפוך שהבעל גרם לנתק ולגירושין, על אף שאכן יש לחייב את האשה בגט כדי שהבעל לא יהיה מעוגן, אבל נראה שיהיה חייב גם בתוספת כתובה וכן האשה לא תפסיד את המתנות.

והדברים נראים מוכרחים לומר כך, דאל"כ כל בעל יוכל להיפטר מתשלום תוספת כתובה, ע"י שיעזוב את האשה זמן רב עד שלא תחפוץ בו יותר, היעלה על הדעת שיפטר מתוספת כתובה בטענה "דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה".

עוד נראה לבאר כי לגבי המחלוקת שהובאו בנימוקי חבריי שליט"א, אם יש ביכולת האיש להחזיר את ביה"ד מפסק הדין לגירושין, נראה ברור שאם ביה"ד מתרשם כי האיש חזר בתשובה והוא כעת כנה בבקשה לשלום בית, הרי אין לך דבר העומד בפני התשובה. אבל כל זה כאשר ביה"ד רואה שיש לו את הכלים להתחיל דף חדש, אבל במקרה כבני"ד שהאיש נהג באלימות כלפי אשתו במשך זמן רב, והוא גם לא הביע חרטה על מעשיו אלה, כי הוא כלל לא החשיב את זה כדבר שטעון שיפור, ושכל קיום שלום הבית תלוי בזה, כה"ג לפי כל השיטות אין ביכולתו לבטל פסק דין שחייב אותו לגרש בגין אלימותו, ולכן לאור זאת שמעשיו של האיש לא השתנו, הוא חייב לשלם את כתובתה במלואה.

הרב חיים ו' וידאל - דיין

לאחר עיון אני מצטרף למסקנות.

הרב דוד שני - דיין

מסקנות

- א. אם בעל נהג באשתו שלא כשורה וכעת שב מדרכו הרעה ומבקש לשוב לשלום בית – בטלה עילת הגירושין שמחמת מעשיו, אולם ייתכן שתהיה לאישה עילה לטעון מאיס עליי. אך אם תבוא בטענת מאיס עליי – אינה זכאית לכתובה.
- ב. במקרה דנן התברר שחזרת האיש מתביעתו לגירושין ובקשתו לשלום בית לא היו כנות, אלא מהשפה ולחוץ.
- ג. במצב כזה אין לצפות מהאישה לשוב אליו, וכפי הנראה בעינינו תביעתה לגירושין נשענה על חוסר תום הלב של האיש, נמצא שהגירושין יצאו ממנו בלבד ולא ממנה, ואין לה להפסיד כתובה ולא תוספת.
- ד. מלבד זאת, האיש הודה במעשי אלימות נגד האישה, הדבר גם התברר לנו משלל ראיות, הוא לא הביע כל חרטה עליהם אלא התכחש להם ולחומרתם, ובמצב כזה הייתה לאישה עילת גירושין נגד האיש, ונחשב שהגירושין יצאו ממנו, שהרי הוא אשם בדבר.
- ה. במקרה דנן אין לומר שהאישה מחלה על מעשיו במה שרצתה לשוב לשלום בית, שכן מחילה זו הייתה מותנית בחזרת האיש מדרכו, מה שלא קרה.
- ו. לאור כל זאת האיש חייב לשלם לאישה את מלוא כתובתה בסך של 520,000 ₪.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ז. ביה"ד מציין שהאישה התחייבה בפנינו בדיון האחרון מיום ל' בסיון תש"פ (22/06/2020) שאם יתנהל הליך רכושי נגד האיש, ותתבע את האיש דמי איזון – יקוּזז מה שקיבלה עבור כתובתה מדמי האיזון.

ניתן לפרסם את פסק הדין לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ח' בכסלו תשפ"א (24/11/2020).

הרב חיים ו' וידאל

הרב דוד שני

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה